

Nd.

13. Frumvarp

til laga um eftirlit með útlendingum.

(Lagt fyrir Alþingi 1920).

1. gr.

Rjett er dómsmálaráðherra að mæla svo fyrir í reglugerð, að eigi skuli mönnum heimilt að stiga hjer á land af skipum, nema þeir hafi vegabrjef eða önnur skilríki, er sýni á fullnægjandi hátt, hverjir þeir eru.

2. gr.

Nú hefir útlendur maður komið hingað til lands til þess að leita sjer atvinnu eða dveljast hjer lengur eða skemur, og skal honum þá skylt að skýra lögreglustjóra eða hreppstjóra, þar sem hann kemur fyrst á land, frá því og gera grein fyrir því, í hvaða skyni hann er hingað kominn.

Dómsmálaráðherra getur sett nánari reglur um þau efni, er í þessari grein segir.

3. gr.

Rjett er að meina þeim mönnum útlendum að setjast hjer að eða dveljast hjer, sem:

1. Eigi geta sannað eða gert sennilegt, að þeir fái framfært sig eða þá, sem á vegum þeirra eru, án þess að þiggja hjer tátækrastryrk næstu 2 ár eftir að þeir hafa hingað flutst.
2. Haldnir eru næmum sjúkdómi, enda þótt eigi sé lögskylt að beita sóttvörnum, ef landlæknir telur ástæðu til að meina manni landsvist þess vegna.
3. Gera eigi grein fyrir því eða skýra rangt frá því, í hvaða skyni þeir eru hingað komnir.
4. Komnir eru hingað til starfa eða athafna, sem dómsmálaráðherra telur ólög-

legar, ósæmilegar eða hættulegar hagsmunum ríkis eða almennings, eða hógum þeirra er að öðru leyti svo háttáð, að vist þeirra hjer megi teljast hættuleg eða bagaleg hagsmunum ríkis eða almennings.

5. Hefir verið visað burt úr öðru ríki af ástæðum þeim, er í 4. tölul. greinir.
6. Hafa orðið sekir um brot, sem svivirðileg eru að almenningsáliti, þar sem þeir hafa áður dvalist, eða lögreglan þar lýsir effir þeim vegna brota á landslögum þar.

4. gr.

Nú hefir útlendur maður setst að hjer á landi, og skal þá visa honum burt:

1. Ef hann verður hjer sveitarstyrksþurfi.
2. Ef hann verður sekur, áður en hann hefir dvalist hjer full 5. ár samfleytt, að lagadómi um verk, sem svivirðilegt er að almenningsáliti, enda hafi hann verið dæmdur til refsingar í fængelsi við vatn og brauð að minsta kosti. Skal það þá tekið fram í refsidómi, að sökunautur skuli verða af landi burt, þegar hann hefir þolað refsingu samkvæmt dóminum.

Dómsmálaráðherra getur þó veitt landsvistarleyfi, þegar svo stendur á, sem í þessum tölul. segir, ef sjerstakar ástæður mæla með því.

5. gr.

Ef útlendur maður hefir setst að á landi hjer eða tekið hjer dvöl, þá getur dómsmálaráðherra ákveðið, að hann skuli verða af landi brott:

1. Ef hann hefir skýrt visvitandi rangt frá um atriði þau, er í 3. gr. segir.
2. Ef svo reynist eða svo verður ástatt um hann, sem í 3. gr. 2. og 4.—6. tölul. segir.

6. gr.

Nú er manni meinuð landsvist samkvæmt fyrirmælum laga þessara, og skal hann þá flytja af landi burt ásamt skuldaliði sínu. Þó getur dómsmálaráðherra leyft honum eða þeim, sem á vegum hans hafa hjer verið, landsvist framvegis, ef sjerstakar ástæður mæla með því.

Dómsmálaráðherra getur sett nánari reglur um alt það, er flutninginn varðar.

7. gr.

Hver sá, er gesti hýsir fyrir endurgjald, skal hafa gestabók, löggilta af lögreglustjóra, gegnumdregna og tölusetta. Skulu allir þeir, er gistingu taka eina nótt eða lengur, rita með eigin hendi nöfn sín, heimili, stöðu og síðasta dvalarstað í bókina. Lögreglumönnum skal jafnan heimilt að skoða bók þessa og taka eftirrit af henni. Dómsmálaráðherra getur einnig skyldað forstöðumenn gistihúsa til þess að senda lögreglunni eftirrit úr gestabók.

8. gr.

Skyllt er lögreglumönnum að hafa eftirlit með útlendum mönnum, er hjer taka sjer dvöl eða aðsetur, samkvæmt þeim reglum, er dómsmálaráðherra setur.

9. gr.

Ef sá maður, er meinuð hefir verið landsvist hjer samkvæmt 3. gr. 2.—6. tölul., eða visað hefir verið burt af landi hjer samkvæmt 4. gr. 2. tölul. og 5. gr. laga þessara, kemur hingað aftur til lands án þess að hann hafi til þess leyfi dómsmálaráðherra, skal sæta sektum eða fangelsi, ef miklar sakir eru, enda skal það brýnt fyrir þeim í refsidómi samkvæmt 4. gr. 2. tölul. eða í brottflutningsskipun dómsmálaráðherra, að endurkoma til landsins varði þessum viðurlögum.

Brot gegn ákvæðum 7. gr. laga þessara varða sektum frá 50—1000 krónum. Auk þess má dæma sökunaut til þess að hafa fyrirgert rjetti til að halda gistihús eða standa fyrir gistihúsi eða veitinga, ef brot er itrekað.

Brot gegn ákvæðum þeim, sem dómsmálaráðherra setur með heimild í lögum þessum, varða sektum eða fangelsi, ef miklar sakir eru.

Sektir samkvæmt lögum þessa renna í rikissjóð.

10. gr.

Með mál út af brotum samkvæmt 9. gr. skal fara sem almenn lögreglumál.

Ef halda þarf annars rjettarrannsókn um hagi útlendra manna hjer, vegna einhverra atriða, er í lögum þessum greinir, þá skal hún fara að hætti opinberra mála.

11. gr.

Lög þessi, að undantekinni 1. og 7. gr., taka eigi til islenskra rikisborgara. Eigi raska þau heldur þeim rjettindum, er borgarar annara rikja hafa hjer samkvæmt samningum.

12. gr.

Lög þessi öðlast gildi

Ákvæði 4. og 5. gr., sbr. 9. og 10. gr., ná þó til þeirra útlendra manna, er tekið hafa sjer dvöl eða aðsetur á landi hjer áður en þau öðluðust gildi.

17. gr. almennra hegningarlaga 25. júní 1869, svo og önnur ákvæði í lögum, er koma kynnu í bág við lög þessi, eru úr gildi numin.

Athugasemdir við frumvarp þetta.

Í núgildandi islenskum lögum vantar að mestu leyti fyrirmæli um þau efni, er í frumvarpi þessu greinir. Í 17. gr. almennra hegningarlaga 25. júní 1860 eru ákvæði, er bjóða eða heimila að vísa útlendum manni af landi hjeðan, ef hann hefir ekki að staðaldri verið í löndum Danakonungs 5 síðustu árin, og ef hann verður hjer dæmdur til refsingar, hegningarvinnu eða fangelsis við vatn og brauð. Og af ákvæðum fátækralaga nr. 44, 10. nóv. 1905, 32. og 43. gr., leiðir það, að borgari annars rikis verður fluttur hjeðan af landi burt, ef hann þarfnast

sveitarstyrks, hversu lengi sem hann hefir dvalist hjer. Danskir ríkisborgarnr geta þó unnið sjer hjer sveit samkvæmt 36. gr. fátækralaganna og eiga hjer jafnrjetti við íslenska ríkisborgara samkv. 6. gr. sambandslaga 30. nóv. 1918.

Þessi ákvæði í lögum eru ófullnægjandi. Hjer vantar alveg ákvæði um eftirlit með því, hverjir útlendingar fá að dveljast hjer eða taka sjer hjer bólfestu og hve nær vísa megi þeim burt af öðrum ástæðum en þeim, er í hegningarlögnum og fátækralögnum segir. Annarsstaðar hefir þótt ástæða til þess að setja lög og heimila stjórnnum að setja reglur um þessi efni. Einkum reynist slík löggjöf nauðsynleg, þegar óvenjuleg atvik ber að höndum, svo sem styrjaldir og dýrtíð.

Alþingi hefir kannast við, að setja þurfi hjer lög um eftirlit með útlendingum. 13. ágúst 1919 var afgreidd ályktun frá Alþingi um »að skora á landsstjórnina að undirbúa og leggja fyrir næsta Alþingi frumvarp ... til laga um: 1. heimild utanríkismanna til þess að ná landsvist á landi hjer ... og um það, hve nær þeim verði úr landi vísað, og hvaða ráðstafanir stjórnarvöld skuli gera í því skyni«.

Stjórninni hefir þótt skylt að verða við þessari áskorun Alþingis, og því hefir þetta frumvarp verið samið, til þess að það verði lagt fyrir Alþingi á þessn ári.

Um einstakar greinar frumvarpsins skal þetta tekið fram:

Um 1. gr.

Ekki þykir ástæða til þess að fyrirskipa mönnum skilyrðislaust að hafa vegabrjef eða önnur slík skilríki, ef þeir vilja koma hjer til lands. Hins vegar getur verið ástæða til þess að fyrirskipa slíkt um stundarsakir eða um óákveðinn tíma. Þykir því nægilegt að veita dómsmálaráðherra *heimild* til þess að gera landgöngu hjer háða því, að maður hafi vegabrjef eða önnur fullnægjandi skilríki. Það virðist sjálfsgagt, að þesskonar ákvæði eigi einnig að ná til íslenskra ríkisborgara, því að annars kæmu þau ekki að haldi. Og þar sem þau eiga að taka til íslenskra ríkisborgara, þá er einnig ljóst, að annars ríkis borgarar, sem jafnrjettis njóta hjer við íslenska ríkisborgara, verða að hlita sömu ákvæðum.

Um 2. gr.

Orðið »útlendur maður« verður að skýra samkvæmt 11. gr.; það tekur því bæði hjer og annarsstaðar í frv. til allra þeirra, sem eigi eru íslenskir ríkisborgarar. Ákvæði greinarinnar eru auðvitað til þess, að unt sje að hafa nokkurt eftirlit með útlendingum, sem hjer ætla að hafa nokkra dvöl. Það þykir hentugra, að dómsmálaráðherra setji hinar nánari reglur um þessi efni, en að taka þær í lög, með því að ráðherra getur hagað þeim fremur eftir því, sem reynslan sýnir heppilegast.

Um 3. gr.

Hjer segir um það, hve nær meina megi útlendum mönnum landsvist hjer á landi. Eru talin í þessari grein þau atvik, er valda mega því, að maður fái eigi heimild til að setjast hjer að eða hafa hjer dvöl. Það er vitanlegt, að dómsmálaráðherra sker úr, ef ágreiningur verður um skilning eða framkvæmd ákvæða greinarinnar.

Um 4. og 5. gr.

Ákvæði þessara greina taka aftur á móti til þess, ef útlendur maður hefir þegar tekið sjer hjer á landi dvöl eða heimili, en svo sannast það, að hann hefir aldrei haft sum þau skilyrði, sem löggjöfin setur til þess, sbr. 3. gr., eða hann hefir mist þau eða skýrt visvitandi rangt frá um þau atriði, sem í 3. gr. segir.

Í 4. gr. eru að efni til svipuð ákvæði sem í fátækralögunum og í 17. gr. almennra hegningarlaga 25. júní 1860. Burtvisunarheimildin í 2. tölul. er þó nokkru rýmri en ákvæði 17. gr. hegningarlaganna. Hins vegar þykir rjett, að eigi þurfi skilyrðislaust að visa manni úr landi, þótt hann sæti refsidómi samkvæmt 2. tölul. á 5 ára dvalartímanum, því að vera má, að það sje bæði hart og óþarft.

Um 6. gr.

Hefir að geyma ákvæði, sem auðskilin eru og nauðsynleg til framkvæmdar á ákvæðum 4. og 5. gr.

Um 7. gr.

Í öðrum löndum tíðkast víðast, ef eigi alstaðar, eftirlit með hýsingu gesta á gistihúsum. En hjer vantar lög um slíkt, og þykir því rjett að setja ákvæði um það í sambandi við eftirlit með útlendingum.

Um 8. gr.

Reynslan verður að skera úr því, með hverjum hætti eftirlit með útlendingum fram yfir það, sem í frumvarpinu greinir, verði hallkvæmast. Það virðist því hentast að fela dómsmálaráðherra að setja þau fyrirmæli um það efni, sem reynslan sýnir að þurfa muni.

Um 9. og 10. gr.

Það virðist ekki viðeigandi að leggja refsingu við, þótt maður komi aftur til landsins leyfislaust, er orðið hefir að fara hjeðan vegna þess, að hann skortir framfærslueyri. Hins vegar virðist rjett, að þeir, sem vísað hefir verið burt af öðrum þeim ástæðum, sem taldar eru í 3., 4. og 5. gr., þurfi leyfi til þess að dveljast hjer eða taka sjer hjer bólfestu, og að þeir sæti því refsingu, ef þeir koma af frjálsum og fúsum vilja án slíks leyfis. Annars er samsvarandi ákvæði nú í 17. gr. almennra hegningarlaga.

Um 11. gr.

Visast til aths. við 2. og 7. gr. Það liggur í augum uppi, að samningar, þótt lögin kynnu að hafa að geyma ákvæði ósamrýmanleg þeim, standa eftir sem áður. Sama er um almennar og viðurkendar þjóðarjettarreglur.

Um 12. gr.

Rjett þykir, að ákvæði 4. og 5. greinar nái til þeirra útlendinga, sem þegar hafa setst hjer að.